

RAPORT

z oceny realizacji celów strategicznych nauczania zdalnego

w roku akademickim 2023/2024

1. Wprowadzenie

Celem raportu jest ocena wdrożenia standardów kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość (dalej „kształcenia zdalnego”) na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, z perspektywy obowiązujących podstaw prawnych:

- ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 478, ze zm.) – dalej jako „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”
- rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (tekst jednolity Dz.U. z 2021 r. poz. 661) – dalej jako „rozporządzenie”,
- zarządzenia nr 176 Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 15 października 2021 r. w sprawie zasad prowadzenia w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – dalej jako „zarządzenie nr 176”
- zarządzenie nr 2/2023 Dziekana Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 7 marca 2023 roku w sprawie określenia Strategii kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – dalej jako „Strategia WPiA”.

Zgodnie z pkt 1 Strategii WPiA: Celem strategicznym wprowadzenia Strategii jest zachowanie najwyższej jakości kształcenia na Wydziale przy równoczesnym wykorzystaniu możliwości, jakie daje kształcenie na odległość oraz wdrożenie zarządzenia nr 176. Zgodnie z pkt 5 tej Strategii: „Do monitorowania i oceny wdrażania Strategii zostanie powołany przez Dziekana Wydziału zespół. Zespół corocznie dokona oceny realizacji celów strategicznych i przedstawi Dziekanowi raport wraz z zaleceniami”.

Do sporządzenia raportu za rok akademicki 2023-2024 powołany został przez Dziekana WPiA UŚ zespół w składzie:

- dr Dawid Gregorczyk (przewodniczący zespołu, pełnomocnik Dziekana WPiA UŚ ds. kształcenia zdalnego),
- dr hab. Mariusz Jagielski, prof. UŚ (pełnomocnik Rektora ds. Ochrony Danych Osobowych)
- dr Dominika Bek (zastępczyni dyrektorki kierunków: Przedsiębiorczość, Prawo w biznesie, International Business Law and Arbitration, Administracja Środowiskiem).

Zakres ocenianej tematyki został podzielony merytorycznie na trzy części: planowanie zajęć zdalnych, przebieg zajęć zdalnych, komunikacja z osobami studiującymi. Ocena została przeprowadzona w oparciu o następujące dokumenty:

- ankietę samorządu studenckiego,
- ankiety dyrektorów kierunków i Prodzienki do spraw studenckich i kształcenia,
- ankietę Zastępcy Kierowniczkii Organizacyjnej do spraw Dziekanatu WPiA,
- siatki studiów, na których prowadzone są zajęcia zdalne,
- bazę osób uprawnionych do prowadzenia zajęć zdalnych,
- informacje posiadane z urzędu.

2. Ocena w zakresie planowania zajęć zdalnych

2.1. Ogólne zasady planowania zajęć

W planowaniu zajęć na wszystkich kierunkach studiów preferowana była kontaktowa forma zajęć, a liczba punktów ECTS uzyskanych w ramach kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość mieściła się w granicach 10% - 30% ogólnej liczby punktów ECTS określonych w programie całego cyklu kształcenia. Co istotne zajęcia zdalne prowadzone były przede wszystkim na ostatnim roku studiów na poszczególnych kierunkach i były to w głównej mierze seminaria dyplomowe oraz moduły fakultatywne. Jedynie na studiach niestacjonarnych na kierunku prawo zajęcia zdalne były prowadzone także na wcześniejszych latach studiów, co wynikało z potrzeb osób studiujących w piątki, soboty i niedziele. Równocześnie jednak na żadnym z kierunków studiów pierwszego stopnia i jednolitych magisterskich nie prowadzono zajęć zdalnych w pierwszym semestrze, co sprzyjało integracji osób studiujących. Moduły, których specyfika i sposób prowadzenia wymagają osobistej obecności osób uczestniczących w zajęciach, planowane były jako zajęcia kontaktowe.

W harmonogramie zajęć na wszystkich kierunkach unikano sytuacji, w której zajęcia zdalne przewidziane byłyby pomiędzy zajęciami realizowanymi w budynku Wydziału. Wydziałowa Rada Samorządu Studenckiego potwierdziła, że sytuacje takie nie miały miejsca.

W sytuacjach, gdy zajęcia prowadzone były wyjątkowo w formie zdalnej na wniosek osoby prowadzącej, zgoda dyrektorki lub dyrektora kierunku podejmowana była również w oparciu o obowiązującą na Wydziale strategię.

2.2. Ewidencja zajęć zdalnych

Dyrekcje kierunków prowadziły ewidencję zajęć zdalnych w danym cyklu kształcenia, ze wskazaniem przypisanych im punktów ECTS. Godzina dydaktyczna zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stanowi jedną godzinę dydaktyczną zajęć zaliczaną do pensum.

2.3. Pierwsza decyzja o zdalnym prowadzeniu zajęć

Podejmując po raz pierwszy decyzję o prowadzeniu danych zajęć w formie zdalnej, dyrekcje kierunków zasięgały opinii rady dydaktycznej kierunku nie później niż 2 tygodnie przed

rozpoczęciem semestru, w którym dane zajęcia miały być prowadzone po raz pierwszy. Decyzje te były poprzedzone rozpoznaniem kompetencji i doświadczeń osoby prowadzącej oraz metodologicznej specyfiki modułu, w tym posiadanie certyfikatu potwierdzającego kompetencje w zakresie wykorzystania instrumentów cyfrowych, przy pomocy których mają być prowadzone zajęcia. Badanie ujawniło jednak, że decyzję o powierzeniu danej osobie prowadzenia zajęć zdalnych po raz pierwszy nie zawsze poprzedzała rozmowa dyrektorki lub dyrektora kierunku z osobą, która ma zajęcia prowadzić.

3. Ocena w zakresie przebiegu zajęć zdalnych

3.1. Platformy kształcenia zdalnego

Zajęcia odbywały się wyłącznie na dopuszczalnych przez § 3 zarządzenia nr 176 platformach kształcenia zdalnego: Microsoft Office 365, Moodle i Google. W przeważającej części zajęcia prowadzone były synchronicznie (na żywo) przez aplikację MS Teams, będącą częścią pakietu MS Office.

3.2. Szkolenia studentów i studentek

Na skierowane do Samorządu Studenckiego WPiA pytanie o szkolenia osób studiujących z instrumentów nauczania zdalnego, uzyskano odpowiedź „W ciągu całego toku studiów (od 2020 r.) nie odbyły się szkolenia z zakresu korzystania z platform, w tym z korzystania z dodatków poszczególnych platform (a nie np. samej możliwości założenia zespołu i zaplanowania spotkania)”. Ponadto wskazano, że „nie wszyscy studenci posiadają pełne zdolności posługiwania się systemami cyfrowymi”. Ustalano, że osoby studiujące, które rozpoczęły naukę zdalną od czasu pandemii covid-19, czyli od marca 2020 nie były odrębnie szkolone z wykorzystania tych platform. Zwolnienie w tym zakresie przewidywały przepisy obowiązujące w pandemii.

Natomiast roczniki rozpoczynające naukę w roku 2022/2023 podlegały obowiązkowi przeprowadzenia szkoleń z § 8 zarządzenia nr 176. Szkolenia organizuje Centrum Kształcenia na Odległość w stosunku do wszystkich studiujących na uniwersytecie. Osoby studiujące na pierwszym roku są dodawane automatycznie do kursu „Pierwsze kroki z narzędziami do pracy zdalnej - Teams i Moodle” i muszą go wykonać jako część obowiązkowego „Vademecum studenckiego”. Z doświadczeń wydziałowego pełnomocnika ds. kształcenia zdalnego wynika, że osoby studiujące nie miały problemów z obsługą platform dla celów dydaktycznych. W pojedynczych przypadkach zgłaszane były trudności przy zakładaniu konta Microsoft Office 365, do którego przez USOSWeb należy podać adres email uniwersytecki, a nie prywatny. Ponadto osoby studiujące wykorzystywały platformę Teams do pracy zespołowej, np. w ramach kół naukowych, a w razie potrzeby zgłaszały prośby o pomoc techniczną do pełnomocnika ds. kształcenia zdalnego.

3.3. Materiały dydaktyczne w zajęciach zdalnych

W zajęciach prowadzonych zdalnie, tak jak w przypadku zajęć stacjonarnych, osobom uczestniczącym w zajęciach zalecano w sylabusach dostęp do literatury przedmiotu w tradycyjnej formie (podręczniki i opracowania naukowe), do której dostęp zapewnia biblioteka WPiA i CINIBA. Część opracowań jest także dostępna w udostępnionych studentom

systemach informacji prawnej (Lex i Legalis). Decyzję o wyborze źródeł podejmują samodzielnie osoby prowadzące zajęcia. W przypadku zajęć zdalnych specjalistycznych (jak konwersatoria) lub interdyscyplinarnych prowadzący niekiedy udostępniali dodatkowe materiały, w tym materiały własne. Nie stwierdzono żadnych przypadków udostępnienia materiałów niezgodnie z ustawą o prawie autorskim.

3.4. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

W przyjętej na WPiA strategii nie ograniczono możliwości sprzętowych w udziale w zajęciach zdalnych. Oznacza to, że osoby studiujące mogły korzystać również z własnych telefonów, co zmniejsza ryzyko wykluczenia cyfrowego. Niemniej jednak na terenie WPiA jest dostępny sprzęt w postaci laptopów (kilka egzemplarzy w dziale dydaktycznym) lub komputerów stacjonarnych w bibliotece WPiA. Osoby studiujące nie zgłaszały potrzeby korzystania z tych sprzętów. Z ankiety wypełnionej przez Wydziałową Radę Samorządu Studenckiego wynika, że osoby studiujące nie miały wiedzy o takiej możliwości, choć z drugiej strony WRSS nie miała także wiedzy o przypadkach, gdy takie wsparcie byłoby konieczne.

3.5. Procedury jakości kształcenia zdalnego

Spośród wymogów procedur jakości kształcenia odnoszących się wprost do zajęć zdalnych istotne znaczenie ma kwestia dostępu prowadzących zajęcia i studiujących do baz dydaktycznych i platform kształcenia na odległość, koniecznego sprzętu i materiałów dydaktycznych. Realizacja wymogów w tych zakresach została oceniona pozytywnie w ramach poprzednich punktów. Ponadto ocenie podlega wywiązywanie się z obowiązku publikowania informacji na stronie wydziałowej, co w przypadku kształcenia zdalnego jest realizowane w odrębnej zakładce kształcenie -> Zasady kształcenia zdalnego.

4. Ocena w zakresie komunikacji z osobami studiującymi

Władze WPiA UŚ dokładały staranności, by osoby studiujące były poinformowane o formie zdalnej zajęć, w których mają uczestniczyć. Osiągnano to w ten sposób, że informacja o zdalnej formie zajęć była podawana przy publikacji harmonogramu zajęć oraz w sylabusie przedmiotu prowadzonego w takiej formie. Mankamentem systemu jest jednak to, że sylabusy modułów nie były wypełniane przez wszystkich prowadzących. W sytuacji, gdy istnieje konieczność wyjątkowego przeprowadzenia zajęć w formie zdalnej (np. wyjazd konferencyjny prowadzącego), obowiązuje procedura polegająca na uzyskaniu zgody dyrektora lub dyrektorki kierunku, poinformowaniu działu dydaktyki oraz poinformowaniu uczestniczących w zajęciach z odpowiednim wyprzedzeniem czasowym. WRSS nie zgłaszała zastrzeżeń do takiego rozwiązania.

4.2. Zdalna komunikacja na linii prowadzący – studiujący.

Wszystkie osoby prowadzące zajęcia na WPiA UŚ, w tym w formie zdalnej, są zobowiązane do prowadzenia konsultacji w budynku Wydziału, tak by umożliwić studiującym osobisty kontakt. W przypadku studiów niestacjonarnych istnieje obowiązek prowadzenia takich konsultacji w dniach zjazdowych lub godzinach popołudniowych. Osoby prowadzące zajęcia, niezależnie od formy tych zajęć, podczas konsultacji odbywających się na Wydziale, są zobowiązane do bycia dostępnymi także poprzez platformę MS Teams. WRSS potwierdza, że takie „hybrydowe” dyżury są prowadzone, choć nie przez wszystkich prowadzących.

5. Podsumowanie i zalecenia.

Przeprowadzona analiza wykazała, że w roku akademickim 2023/2024 prowadzono zajęcia zdalne zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – zarówno powszechnie obowiązującego, jak i obowiązującego wewnątrz na całym Uniwersytecie Śląskim oraz na Wydziale Prawa i Administracji. Reguły kształcenia zdalnego w Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce, a także w rozporządzeniu są jedynie ramowe. Zatem ocena była dokonywana głównie z perspektywy zarządzenia nr 176 i Strategii WPiA, której celami strategicznymi są zachowanie najwyższej jakości kształcenia studentów i studentek WPiA przy równoczesnym wykorzystaniu możliwości, jakie daje kształcenie na odległość oraz wdrożenie zarządzenia 176 (pkt 1). Zdaniem zespołu oceniającego cele te zostały spełnione.

Jednocześnie jednak dostrzeżono pewne kwestie, które mogłyby ulec poprawie i sformułowano w związku z tym następujące zalecenia:

- 1) W obszarze planowania zajęć zdalnych wskazana byłaby poprawa komunikacji osób odpowiedzialnych za powierzenie zajęć zdalnych z prowadzącymi. To osoba prowadząca zajęcia w najwyższym stopniu zna nie tylko własne kompetencje, ale także specyfikę i sposób prowadzenia danego modułu.
- 2) W obszarze planowania zajęć zdalnych zalecane byłoby szersze informowanie osób studiujących o możliwości uzyskania od wydziałowego pełnomocnika ds. nauczania zdalnego wsparcia w zakresie korzystania z platform nauczania zdalnego dla celów dydaktycznych.
- 3) W obszarze komunikacji ze studiującymi władze WPiA powinny dłożyć wysiłku, by wszyscy prowadzący udostępniili sylabus przedmiotu w odpowiednim terminie, a także szerzej informować o obowiązku prowadzenia dyżuru w formie hybrydowej.

Katowice, 11 grudnia 2024 r.

.....

Dr hab. Mariusz Jagielski

.....

dr Dominka Bek

.....

dr Dawid Gregorczyk

Załączniki: zebrane ankiety.

Otrzymują:

1. Dziekan WPiA UŚ,
2. Prodzienka do spraw studenckich i kształcenia,
3. aa (z załącznikami).